

محل وزنگ تفريح را از بهترین اوقات روزمی-
 دادند .
 کودکان دبستانی حیات مدرسه را بهترین

مدرسه مطلوب از نظر دانش آموزان
 دبستان

دکتر زهرا بازرگان

مؤسسات تحقیقاتی بندرت بنای تحقیق خود را روی پاسخهای کودکان می گذارند، اما اخیراً " پژوهشگران مجله کودکان آسترایی در فرانسه با همکاری مؤسسه تحقیقات لویی هاریس تحقیق جالبی در مورد زندگی کودکان در مدرسه انجام داده اند . آنان با طرح چند سؤال از یک گروه نمونه سیصد نفری کودکان هفت تا یازده ساله دبستانی ونیز چاپ پرسشنامه های درمجله و دریافت پاسخ از ۲۳۴۰ کودک نه تا یازده ساله سعی کرده اند گوشه هایی از زندگی تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدائی (دختر و پسر) را به اولیاء آنان بشناسانند و برده از دنیای کوچک مدرسه کودکان بردارند .

نتیجه این تحقیق که درمجله لوموند چاپ شده است شاید در بعضی موارد با واقعیت مدارس

اکثر شاگردان معلم خود را حتی اگر سختگیرم باشد بسیار دوست دارند ، به شرط این که مطالب درسی را خوب تعریف کند و از همه مهمتر ، هرگز مابین بچه ها تبعیض قائل نشود .

اول ، ۴۸ درصد دانش آموزان کلاس دوم و ۳۲ درصد از سومیها از مدرسه خود راضی هستند . نکته دومی که این تحقیق آشکار کرد این بود که اکثریت قریب به اتفاق کودکان یعنی ۹۳ درصد آنان معلم خود را دوست دارند و او را به صورت فردی مهربان ، ملایم و حتی شوخ می بینند . در

در ایران تفاوت داشته باشد ، اما به هر حال پاسخهای کودکان فرانسوی نمودار انتظار و توفیقی است که همه کودکان من جمله کودکان ایرانی از مدرسه خود دارند .

لازم به تذکر است که نگارنده در سال ۱۳۶۸ ضمن انجام یک تحقیق دانشگاهی در زمینه پیشگیری از شکست تحصیلی کودکان دبستانی با توزیع پرسشنامه ای مابین دانش آموزان دبستانی منطقه ای در جنوب شهر تهران سوالات مشابهی در مورد چگونگی وضع تحصیلی و انتظاری که شاگردان از معلم و مدرسه خود دارند نموده که به برخی از پاسخها در این مقاله اشاره شده ، نظریات کودکان ایرانی با کودکان فرانسوی مقایسه خواهد گردید .

حاصل تحقیق پژوهشگران فرانسوی بیانگر این نکته است که ۸۱ درصد شاگردان کلاسهای آمادگی در دبستان احساس رضایت و خوشبختی می کنند و فقط ۱۶ درصد از مدرسه خود راضی نیستند . بدیهی است دبستان برای کودکان در این سنین دنیای جدیدی است که آنان را با آموزش و پرورش رسمی ، با زندگی گروهی ، با دوستان متعدد و با بزرگسالان ورزیده و دلسوز آشنایی کند ، اما ظاهرا " رضایت کودکان با بالا رفتن سن و سطح کلاس آنان بتدریج کم می شود . بدین ترتیب ، تنها ۶۸ درصد شاگردان کلاس

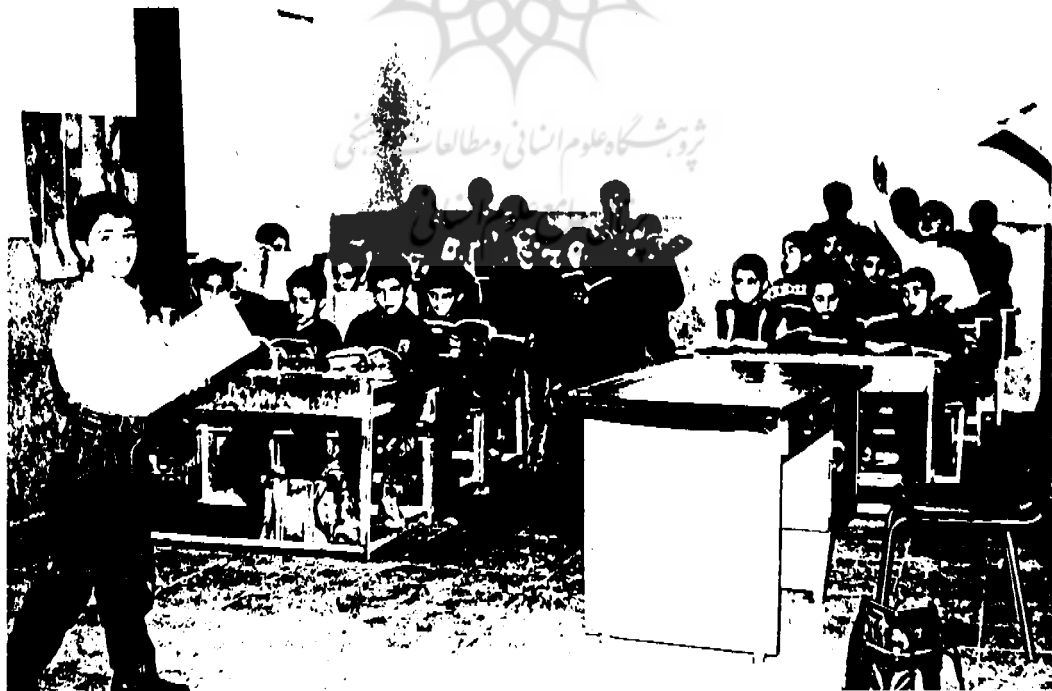
که مطالب را خوب توصیف کند و بخصوص مابین شاگردان هرگز تبعیض قائل نشود. برخی از نتایج این تحقیق با آنچه در تهران انجام گرفت مطابقت دارد. بخش عمده‌ای از شاگردان مورد آزمایش دبستانی ما نیز اظهار داشتند که مدرسه خود را بسیار دوست دارند، با این که می دانیم غالباً "در مدارس مناطق غیرمرفه امکانات رضایتبخش، بخصوص از نظر مادی برای تحصیل در شرایطی آرامش بخش، چندان فراهم نیست.

درعین حال، ۶۵ درصد کودکان مورد

این مورد نیز هرچه به طرف کلاسهای بالاتر می رویم معلم در نظر دانش آموزان کمتر مهربان و در عوض سختگیرتر به نظر می آید. در مورد برخورداری از کمکهای انفرادی به هنگام بروز مشکل، اکثر کودکان عقیده دارند که معلم به آنان می رسد و مشکل آنان را به موقع رفع می کند. تنها ۱۳ درصد پاسخ داده اند که معلم کلاس کاری به کار آنها ندارد و در رفع مشکل اقدامی نمی نماید.

نظر بچه‌ها این است که معلم خود را حتی اگر سختگیر هم باشد دوست دارند، به شرط این

از دحام و سروصدای کلاس، دور بودن از تخته
و محروم بودن از کمک انفرادی آموزگار به هنگام
بروز مشکل، پیشرفت درسی بسیاری از کودکان را
مختل می کند.

۶۷ درصد دانش آموزان دبستانی، کلاس خود را بسیار شلوغ و پرازدحام می بینند و عقیده دارند که این شلوغی مانع فهمیدن درس و تمرکز آنان می گردد. پاسخهای کودکان نشان می دهد که آنان مایلند کلاسی شاد داشته باشند کلاسی که با سلیقه تزئین شده باشد و دارای محلی برای نگهداری گل، گیاه، حیوانی کوچک و اهلی، پرنده، آکواریوم یا یک لاک پشت باشد. بچه ها دوست دارند در کلاس خود کتابخانه کوچکی مملو از کتابهای متنوع داشته باشند، اما از همه مهمتر آنان مایلند اجازه داشته باشند در کلاس آزادانه حرکت کنند و بنابراین به طرز حیدن میز و صندلی در کلاس و قابلیت تغییر و تبدیل وسایل و تجهیزات کلاس اهمیت می دهند.

و اما نظر شاگردان نسبت به خودشان چگونه است؟ چنین مشاهده می شود که نظر

تحقیق، اظهار داشتند که به هنگام بروز مشکل کمک لازم را از طرف معلم خود دریافت نمی دارند که این امر بدون شک با تعداد شاگردان شلوغی کلاس، کمی وقت تدریس بخصوص در مدارس چند نویته، وعدم توانایی برخی از معلمان در تشخیص بموقع مشکل شاگرد و رفع آن ارتباط دارد.

از نکات مهم دیگری که به وسیله پرسشنامه مجله استرایی مشخص شد این بود که بسیاری از کودکان از این که به علت دور بودن از تخته یا قرار گرفتن پشت سر کودکی بزرگتر تخته را نمی توانند ببینند شکایت دارند. این تحقیق، همچنین مشخص نمود که نزدیک بودن به معلم (بخصوص در مورد شاگردان خردسال) در جلب توجه آنان به درس و دریافت گیری آنان ناهمبند فراوانی دارد. بدین ترتیب کودکان ردیفهای اول کلاس احساس رضایت بیشتری از معلم و کلاس خود نموده اند.

تفریح بازی می کنند. برای شاگردان کلاسهای بالاتر میزان بازی درزنگ تفریح کاهش یافته درعوض بحث و گفتگو و درد دل با دوستان افزایش می یابد.

پاسخهای کودکان نشان می دهد که در مدرسه دعوا وزد و خورد متداول است. از هر پنج نفر چهار نفر اظهار داشته اند که بچهها ادبشان می کنند. در بین گروه اخیر ۳۵ درصد عقیده دارند که هرگز پاسخ خشونت رانمی دهند.

در مورد امنیت مادی محیط مدرسه، ۴۴ درصد پاسخ داده اند که بسیاری از وسایل آنان من جمله خوراکی، لوازم التحریر، پوشاک و حتی پول آنان "ناپدید می شود". نظر شاگردان در مورد تکلیف

دانش آموزان تا حدود زیادی با قضاوت اولیاء و معلمان آنان مطابقت دارد. ۵۳ درصد از دانش آموزان خود را شاگردانی خیلی خوب و خوب معرفی کرده اند و تنها ۴ درصد نظری کاملاً منفی نسبت به خود دارند.

بدیهی است نظر کودکان نسبت به خود و سطح درسشان بر اساس طبقه اجتماعی آنان شکل می گیرد. ۶۷ درصد کودکان طبقه مرفه، خود را شاگردی بسیار خوب و خوب تلقی می کنند، در حالی که تنها ۴۸ درصد فرزندان کارگران چنین نظری نسبت به خود دارند.

این نکته نیز با تحقیقی که در تهران انجام گرفت، مطابقت دارد. در مدارس مورد آزمایش ما که در منطقه ای غیر مرفه واقع است، ۶۱ درصد از شاگردان گروه نمونه نه تنها خود را شاگردی ضعیف معرفی کرده اند، بلکه در مورد آینده تحصیلی و شغلی خود نیز قضاوتی بسیار ناامیدانه داشته اند. مسلماً چنانچه این تحقیق در منطقه مرفهی از تهران انجام می گرفت نتیجه متفاوت بود. در پاسخ به این سؤال که بهترین محل مدرسه کدام است؟ ۸۰ درصد شاگردان فرانسوی حیاط مدرسه وزنگ تفریح و تنها ۲۰ درصد کلاس خود را ذکر کرده اند، ۲ درصد نیز کتابخانه و مرکز اسناد مدرسه را بهترین محل شمرده اند. بدیهی است که زنگ تفریح فرصتی است تا شاگردان بتوانند آزادانه حرکت و بازی کنند و انرژی خود را رها سازند و بنابراین از اوقات لذتبخش زندگی در مدرسه محسوب می شود.

در مورد رابطه شاگردان با هم، به نظر می رسد که اکثر کودکان مشکلی ندارند. شاگردان کلاسهای پائین تر هریک برای خود چهار یا پنج دوست خوب شمرده اند که با آنان به هنگام زنگ

در سطح دبستان رشد اجتماعی و پیشرفت

تحصیلی دختران از پسران بیشتر است .

آرزوها ، نگرانیها و ننگناهای دانش آموزان ، در سطوح مختلف تحصیلی ، مسوولین و مربیان را در بهبود مؤسسات آموزشی و ایجاد تغییرات لازم برای پاسخگویی به نیازها یاری خواهد نمود .

شب منفی است . بچه ها دوست ندارند تکلیف شب انجام دهند و ترجیح می دهند پایان اوقات مدرسه ، کتابهای درسی خود را نیز تا روز بعد کنار بگذارند . این تحقیق همچنین روشن نمود که نظر و قضاوت دختران در مورد مدرسه با نظر پسران تفاوت دارد . به همین ترتیب سطح رشد اجتماعی و پیشکار دختران در تحصیل از پسران هم نشان بیشتر است . به نظر می رسد دختران اشتیاق بیشتری در کار با معلم خود نشان می دهند ، معلم و مدرسه خود را بیشتر دوست دارند و نظرشان در مورد سطح درس خود از نظری که پسران نسبت به خود دارند بهتر است . تحقیق مشابه دیگری در فرانسه در زمینه مقایسه پیشرفت تحصیلی دختران و پسران نتیجه این تحقیق را تأیید می کند .^۲

در ایران نیز برخی از مطالعات در سالهای اخیر نشان دهنده تغییرات کمی و کیفی در تحصیلات دختران بوده است ، من جمله تحقیقی که در این زمینه در سال تحصیلی ۶۷ - ۱۳۶۶ انجام گرفت نمایانگر این واقعیت است که درصد قبولی دختران در کلیه سطوح تحصیلی از پسران بیشتر بوده است .^۳ مع هذا محدودیتهای اجتماعی ، نگرشهای تعصب آمیز مسائل اقتصادی و . . . ادامه تحصیل بسیاری از دختران ما را دچار وقفه نموده و جامعه را از بهره گیری از استعداد های سرشار آنان محروم می نماید .

بدیهی است انجام و ادامه تحقیقاتی شبیه آنچه ذکر شد و شناخت و تشخیص انتظارات و

۱ - لوموند تربیتی - شماره ۱۷۵ - اکتبر ۱۹۹۰

۲ - مجله لوموند تربیتی - شماره ۱۷۳ - ژوئیه ۱۹۹۰

۳ - گزارشی کمی و کیفی در مورد دانش آموزان دختر پس از پیروزی انقلاب - فصلنامه تعلیم و تربیت - سال پنجم - شماره ۱ - بهار ۱۳۶۸